

Veaceslav GRATI, doctor în drept, conferențiar universitar,
director al Institutului de Formare Profesională Continuă
și Cercetări Științifice al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
Sergiu NESTOR,
șef interimar al Catedrei „Procedură penală și criminalistică”
a Academiei „Ștefan cel Mare”, master în drept

CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ – FENOMEN SOCIAL NEGATIV ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Situation requires consolidation of forces and means of law enforcement in the countries concerned, the development of normative acts and joint programs to combat organized crime.

În Republica Moldova, stat suveran și independent, democratic și de drept, protecția prioritară a persoanei, a vieții și sănătății omului sunt garantate de Constituție, iar demnitatea, drepturile și libertățile lui sunt considerate valori supreme inalienabile. În acest sens, statul este chemat să apere bunurile vitale ale cetățenilor cu întreg arsenalul său de drept, cu toate mijloacele de care dispune, inclusiv cele penale, contra atentatelor ilegale asupra proprietății, periculoase în aspect social. La drept vorbind, este o sarcină de stat și socială deosebit de complexă și de înaltă responsabilitate. Nu este deci de mirare că majoritatea insucceselor se înregistrează anume în realizarea acestei sarcini, dacă luăm în considerare tendințele de creștere în ultimul deceniu a criminalității în țara noastră.

Situația creată impune consolidarea forțelor și mijloacelor organelor de drept în țările interesate, elaborarea unor acte normative și programe comune în vederea combaterii acestui fenomen antisocial.

Astăzi pe plan mondial există mai multe studii consacrate problemelor generale, teoretice și practice de luptă cu criminalitatea organizată, inclusiv în țara noastră. Cu toate acestea, este nevoie de o cercetare mai temeinică a tuturor aspectelor fenomenului de „crimă organizată”, de o analiză profundă și multilaterală a diferitor manifestări și forme de existență a criminalității organizate, a structurii și tendințelor ei de dezvoltare.

Orice organizație criminală are o structură, destinată atingerii scopului său. Organizația este condusă de un organizator sau lider, mai rar câțiva organizatori sau lideri. Ținând cont de faptul că scopul principal al organizațiilor criminale

este obținerea de profit economic, precum și de modul de obținere a acestui scop, organizația criminală poate fi prezentată prin structurile de forță economică. În structura de forță intră luptătorii sau ostașii, specialiștii actelor diversioniste, recunoașterea. Structura economică poate fi prezentată prin: casa comună (așa-numitul „obșceak”), fondurile spălate, investiții, structuri comerciale, consultanți.

Odată cu obținerea de profit economic, tendința de obținere ilegală a puterii în țară se evidențiază tot mai frecvent. De aceea, în schema unei organizații criminale este prezentă structura de luptă pentru obținerea profitului politic, adică a puterii în conformitate cu criteriile unei organizații criminale.

De regulă, organizațiile criminale dispun de așa-numitul „acoperiș”, adică de protecția din partea reprezentanților organelor puterii de stat și organelor de drept. Deci el este o parte componentă a organizației criminale. Prin urmare, structura unei organizații criminale poate fi prezentată prin următoarea schemă:

1. Conducătorul sau liderul organizației criminale.
2. Structura economică:
 - a. „obșceak”;
 - b. fonduri spălate;
 - c. investiții;
 - d. structuri comerciale;
 - e. consultanți.
3. Structura politică.
4. Structura de forță:
 - a. luptătorii, ostașii;
 - b. specialiștii actelor diversioniste;
 - c. recunoașterea.
5. „Acoperișul”.

Principalele organizații criminale din Republica Moldova sunt conduse de așa-numiții „hoți în lege”, autorități recunoscute de lumea interlopă din spațiul CSI cu centrul la Moscova. Titlul de „hoț în lege” ar echivala cu rangul de ministru în societatea obișnuită. Acest titlu poate fi obținut numai în baza caracteristicii personale corespunzătoare, recomandarea a cel puțin 2 „hoți în lege” și susținerea de către autoritățile criminale la întrunirile lor speciale. Oferirea titlului de „hoț în lege” se efectuează prin procedura de încoronare. Fiecare candidat la acest titlu trebuie să demonstreze în practică faptul că el întrunește toate exigențele lumii criminale.

Conform așa-numitului „cod de onoare”, „hoțului în lege” îi este interzis („zapadlo”):

- să fie membru al oricărui partid;
- să lucreze;
- să colaboreze cu autoritățile;
- să comită acte de huliganism și violență;
- să-și satisfacă serviciul în rândul armatei;
- să depună mărturii anchetatorului, procurorului.

„Hoțul” îl poate ucide pe „hoț” numai la decizia sfatului („shodneak”).

Conform tradițiilor vechi ale hoților, „hoțul în lege” clasic nu poate avea casă, familie, avere personală.

Diferite surse de informații arată că în prezent în spațiul CSI sunt circa 800 de „hoți în lege”: în Rusia – 387; peste 100 se află în penitenciare; după naționalitate: ruși – 33,1%, gruzini – 31,6%, armeni – 8, 2%, azeri – 5,2%, câte 1% – uzbeki, ucraineni, cazaci, abhazi; 21,9% – alte naționalități. Concentrarea mai mare a „hoților în lege” se evidențiază în regiunea Moscova.

Organizațiile criminale, de obicei, au denumirea care corespunde alesului, liderului organizației criminale. Nucleul organizațiilor criminale este situat în Chișinău. Pe lângă acestea, în Chișinău, în alte orașe, precum și în raioane activează ramificațiile acestor organizații sub conducerea autorităților criminale locale, care depind și sunt dirijați de către liderii indicați. Clanurile criminale dirijează activitatea lor pe întreg teritoriul Republicii Moldova prin intermediul persoanelor numite „polojeneț”, care sunt responsabile de dirijarea activității criminale în teritoriu și coordonarea structurilor criminale superioare.

Crima organizată acționează nu numai asupra reîmpărțirii venitului național al Moldovei și însușirii unei bune părți a lui, ci și asupra proceselor politice. Pentru atingerea acestor scopuri, se utilizează frecvent nu numai actele de corupție, ci și metodele de acțiune prin forță, racket și acțiuni armate, mai accentuat la nivel regional. Pentru aceasta se formează structuri armate speciale, se folosesc mijloace și metode conspirative de colectare a informației pentru desfășurarea acțiunilor de forță față de persoanele cu funcții de răspundere ale organelor de stat și politice, în vederea obținerii rezultatului dorit. După natura lor, aceste acțiuni ilicite sunt acte de violență psihică și fizică de intimidare și amenințare și chiar omoruri.

Este alarmant faptul că în republică au devenit foarte populare omuciderile la comandă, ceea ce nu s-a observat anterior. Descoperirea acestor crime se află la un nivel foarte jos și constituie aproximativ 40%. Omuciderile cu caracter interregional prezintă o deosebită greutate în descoperirea lor. Aceasta se explică prin faptul că organizatorii și autorii omorurilor și crimelor recurg la utilizarea armelor de foc și a explozivilor, a căror origine este greu de stabilit.

Semnele caracteristice ale organizațiilor, grupărilor criminale din Moldova sunt similare cu cele ale formațiunilor criminale internaționale:

- nivel înalt de organizare și conspirație a activității criminale;
- măsurile eficiente de securitate ale organizațiilor criminale (pază armată, grupe de cercetare, contraspionaj);
- utilizarea căilor ilegale de obținere a profitului economic și politic;
- bază materială și buget enorm;
- prezența „acoperișului”, exprimată prin existența legăturilor și susținerea din partea persoanelor din aparatul conducerii de stat și al organelor de drept;
- tendința organizațiilor criminale de acaparare a puterii sau de influențare a politicii financiare și judiciare din stat;
- caracterul interregional și internațional al activității criminale.

Organizațiile criminale și liderii lor au la dispoziție mai mult de 60 de automobile „Jeep”, 190 – „BMW”, 270 – „Mercedes”, peste 200 de alte tipuri

de automobile, telefoane mobile, stații de legătură cu peste 10 canale, mijloace tehnice de interceptare de diferite frecvențe electronice, magnetice și laser, divers armament de o calitate înaltă, oficii în Chișinău, multe unități comerciale, săli de sport, unde sunt pregătiți și antrenați criminalii, și o casă specială („obșceak”) cu sume enorme financiare, acumulate în urma vărsărilor lunare efectuate de către infractori și care sunt utilizate pentru necesitățile criminale. Din republică au fost trimiși la studii și susținuți financiar studenți în instituții de învățământ din Germania, SUA, Italia, Franța etc.

Caracteristică pentru organizațiile criminale este constituirea diferitor firme nestatate de depistare și protecție în care activează foști colaboratori de poliție și ai altor organe care cunosc activitatea de combatere a criminalității, prin intermediul acestora se efectuează așa-numitul „serviciu de contrainformații a organizațiilor criminale”. Aceste firme dețin legal „acoperișul” multor firme, se ocupă cu recuperarea datoriilor acestora etc.

Structurile criminale ramificate pe teritoriul Republicii Moldova dispun de surse de informații, angajate oficial la Departamentul pentru Controlul Vamal, Garda Financiară, Inspectoratul Fiscal, Poliție, Camera Înregistrării de Stat de pe lângă Ministerul Justiției, Instituții Penitenciare, care sunt bine plătite pentru informația, pe care o prezintă referitoare la interesele de comandă, cum este importul și exportul mărfurilor și obiectelor, eschivarea de la impozitare, producătorii legali și ilegali, magazinele comerciale, care au așa-numitul „acoperiș”.

Membrii organizațiilor criminale recurg la violență prin intimidare și violență fizică aplicată persoanelor atât în mediul criminal, cât și persoanelor din afara mediului criminal, ce se reflectă prin omorurile și tentativele de omor comise. Violența este dictată de necesitatea de obținere a influenței în teritoriu și a autorităților criminale.

Membrii organizațiilor criminale exercită influență asupra administrației, sistemului judiciar, sferei politice, aparatului represiv, sectorului de afaceri, mass-media.

În scopul obținerii de resurse financiare, organizațiile criminale recurg la:

- utilizarea structurilor comerciale sau a unor structuri similare celor care există în mediul afacerilor, adică utilizarea societății legale deja existente, unul din angajații cărora sau mai mulți angajați ai cărora cooperează cu grupuri criminale organizate;
- utilizarea de către grup a unei societăți, activitățile legale ale căreia sunt concrescute cu activități ilegale;
- utilizarea unor societăți-ecran, inclusiv a companiilor – „fantomă”, fără activități comerciale reale.

Bibliografie

1. Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003.
3. Legea Republicii Moldova privind activitatea operativă de investigații nr.45-XIII din 12 aprilie 1994.

4. Legea Republicii Moldova privind combaterea corupției și protecționismului nr.900 din 27 iunie 1996.
5. Legea Republicii Moldova cu privire la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției nr.1104-XV din 06 iunie 2002.
6. Codul penal al Republicii Moldova – COMENTARIU, Chișinău, 2003.
7. V. Cușnir, *Corupția, partea I*, Chișinău, 1999.
8. Ion Pitulescu, *Al doilea război mondial, crima organizată*, București, 1996.
9. Date statistice de la DCCO a DSO ale Republicii Moldova.
10. М. Георгицэ, *Организованная преступность: Проблемы теории и практики расследования*, Кишинев, 1998.
11. Strategia combaterii criminalității organizate în Republica Moldova, Conferința științifico-practică republicană (23-24 mai 1996), Editura ARC, Chișinău, 1997.
12. „Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova”, Conferința științifico-practică republicană (26 februarie 1999), Editura ARC, Chișinău, 1999.
13. „Основы борьбы с организованной преступностью”, Москва, 1996.
14. V. Untilă, *Crima organizată, contrasens*, Editura Litera, Chișinău, 1999.
15. А. И. Гуров, *Профессиональная преступность. Прошлое и настоящее*, Москва, Юридическая литература, 1990.
16. Гуров А.И., *Профессиональная преступность: Прошлое и современность*, Москва 1990;
17. А. В. Лапин, *К вопросу о понятии “организованная преступность”*, Минск, 1991.
18. D. Gular, *Istoria mafiei*, Labirint, Kiev, Editura Ucraina, 1992.
19. S. Stamatîn, „Crima organizată: noțiuni, probleme, mijloace de soluționare”, Conferința științifico-practică republicană (23-24 mai 1996), Chișinău, 1997.
20. M. Plămădeală, „Contracarea crimei organizate și a economiei tenebroase – necesitate obiectivă”, în „*Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova*” (Materialele conferinței științifico-practice republicane, 26 februarie 1999), Editura ARC, Chișinău, 1999.
21. Gh. Boeștean, „Probleme de tactică la documentarea infracțiunilor comise de autorii crimei organizate”, în „*Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova*” (Materialele conferinței științifico-practice republicane, 26 februarie 1999), Editura ARC, Chișinău, 1999.
22. Chiril Crețu, „Pericolul crimei organizate pentru Republica Moldova”, în „*Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova*” (Materialele conferinței științifico-practice republicane, 26 februarie 1999), Editura ARC, Chișinău, 1999.
23. Valeriu Cușnir, „Perfecționarea cadrului juridic privind combaterea criminalității organizate și corupției”, în „*Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova*” (Materialele conferinței științifico-practice republicane, 26 februarie 1999), Editura ARC, Chișinău, 1999.
24. Тюрина А.Л., Тюрин Д.П., *Организованная преступность в США и Италии*, Москва, 1983.